

Seksueel misbruik in de kerk

Wat leren we er van en hoe gaan we verder?

VPW Nederland

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Wat kan er geleerd worden?

Seksueel misbruik is een beladen term, zeker onder pastores werkzaam in de Rooms-katholieke Kerk. De afgelopen paar jaar konden we geen krant openslaan, of praatprogramma beluisteren, wanneer het over de katholieke kerk ging was er maar één thema. In ons werk, het pastoraat, speelde het op de achtergrond vaak mee. En zolang de Commissie Deetman aan het werk was, kwam er uit de ook Rooms-katholieke Kerk weinig reactie. Toen het rapport van de Commissie Deetman uiteindelijk werd gepubliceerd, was de vraag of we er als VPW Nederland op moesten reageren. Natuurlijk publiceerden we de officiële reacties en plaatsten de links van het rapport, het Meldpunt en de Stichting KLOKK op de website. Er was al zoveel over geschreven en gesproken, wat zouden wij hier nu nog aan toe kunnen voegen? Ook constateerden we een zekere vermoeidheid, murtheid onder pastores. We hebben voor dit nummer de insteek genomen te kijken naar wat er van geleerd kan worden. We zijn de beroepsvereniging van rooms-katholieke pastores en in een aantal artikelen is hun ervaring, beleving van de hele problematiek als uitgangspunt genomen. We hopen dat dit nummer van vpwinfo.nl iets toevoegt voor onze leden in het pastoraat.

Niels Morpey, voorzitter

COLOFON

VPWinfo.nl is het kwartaalblad van VPW Nederland, Beroepsvereniging van r.-k. pastores. ISSN 1574-9916. Nr. 2, juli 2012.

- Redactie VPWinfo.nl
Jan Franken (hoofdredacteur), Elly Bus, Mirjam Dirkx, Dorenda Gies, Jan Houben, Lidwien Meijer, Jeroen van Lente (ontwerper).
 - Redactiesecretaris
Mirjam Dirkx, 't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207
mirjamdirkx@kpnplanet.nl
- Grafisch ontwerp en illustraties
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper, Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen
T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@msn.com
I www.jeroenvanlente.nl (zie ook linkedin.com)
 - Foto's van de auteurs zijn door hen zelf aangeleverd.
 - Druk Drukkerij BiblovanGerwen, Den Bosch.

Contributie				
	Patoraal werk(st)ers	Priesters en diakens	Steunleden	Gepensioneerden
0,7 - 1 fte	€ 200,- (netto € 134,-)	€ 140,-	€ 75,-	€ 70,-
tot 0,7 fte	€ 100,- (netto € 67,-)	€ 70,-	€ 75,-	€ 70,-
Vakbondsleden	€ 70,-	€ 70,-	€ 75,-	€ 70,-
• De contributie bedraagt € 200,- voor pastoraal werk(st)ers die 0,7-1 fte werken en hun contributie via hun werkgever verrekenen. • Priesters en diakens die fulltime werken betalen € 140,-, omdat zij geen werkgever hebben. • Studenten betalen € 15,-. • Pastoraal werk(er)s die minder dan 0,7 fte werken, betalen € 100,-; priesters en diakens € 70,-. • Wie naast onze 'vereniging' lid is van een 'vakbond', betaalt € 70,-. • Emeriti, gepensioneerden betalen € 70,-. • Wij hebben ook steunleden: theologen die ons werk ondersteunen maar formeel geen lid kunnen zijn. Onze richtprijs is € 75,-. ledereen die meer wil geven dan de gevraagde contributiebijdrage kan dat als schenking fiscaal verrekenen, ook gepensioneerden. (ANBI regeling). Ons rekeningnummer is 303 72 79 t.n.v. 'VPW Nederland inz. Contributie'. Vermeld altijd uw 'lidcode en nummer' in de mededelingen. Wij stimuleren periodieke overschrijvingen van de contributie.				

Organisatie

- VPW Nederland**

 - Secretariaat VPW Nederland
J. Franken (beleidsmedewerker), beleidsmedewerker@vpwinfo.nl
Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, T 030 - 293 33 15
E info@vpwinfo.nl, I vpwinfo.nl
 - Dagelijks bestuur
N.H.F. Morpey, Beatrijspad 24, 3813 DM Amersfoort, T 06 19 87 64 76,
E voorzitter@vpwinfo.nl
 - H.J.M. v.d. Bunt-Koster, Nijverheidsstraat 22 7621 TM Borne, T 074 - 2670406,
E penningmeester@vpwinfo.nl
 - M.D. Dijkman, Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, T 0316 - 295 606, E vice-voorzitter@vpwinfo.nl
 - P. Gabriël, Zwolse Anjer 8, 2631 SR Nootdorp, T 015 - 310 89 36, E secretaris@vpwinfo.nl
 - Bestuur
H.J.M. v.d. Bunt-Koster, M. Corvers, A. van Dijk, M.D. Dijkman, E.J. van Dijk, C. Epskamp, P. Gabriël, T. Halin, C. Lalieu, J. Langelaan, L. Mesman, N. Morpey, W. Paassen, J. van Rooij, J. Siemons, J. Verbruggen.
 - Financiële administratie H. Kroon.
 - Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR)
J. Deckers, S. Draisma, J. Franken, L. Geurts, H. Hudepohl, A. Kuin, J. Mersel, T. van de Rijken (Abvakabo), T.Halin.
 - Tuchtcollege
W. Blezer-van der Walle, R.J. Bunnik (secr), R.G.W. Huysmans, A.P.H. Meijers (vz), J.W. Nibbelke, K.W. Walf.
 - Website P. Gabriël, webmaster.
- VPW's**

 - VPW Den Bosch
 - Secretariaat VPW Nederland
Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht
T 030 - 293 33 15, E denbosch@vpwinfo.nl
 - VPW Breda
 - Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, T 0165 - 53 45 06,
E breda@vpwinfo.nl
 - VPW Groningen-Leeuwarden
 - Secretariaat: J.M.A. Langelaan, Boerschaplaan 41, 7824 NA Emmen, E groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl
 - VPW Haarlem
 - Secretariaat: J.C.J. Verbruggen, Meerkoet 6, 1715 HJ Spanbroek, T 0226 - 351 951,
E haarlem-amsterdam@vpwinfo.nl
 - VPW Limburg
 - Secretariaat: A.H.H. van Dijk, Koningin Julianastraat 14, 6585 XR Mook
T 024 - 366 10 20,
E limburg@vpwinfo.nl
 - VPW Rotterdam
 - Secretariaat: H.J.T. Dam, Parallelweg 5, 2951 BS Alblasserdam, T 06-12374002
E rotterdam@vpwinfo.nl
 - VPW Utrecht
 - Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, 7383 AG Bussloo-Voorst
T 0571-261914, E utrecht@vpwinfo.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan ons secretariaat: Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht of info@vpwinfo.nl. Denk daarbij aan

- Adresgegevens
- Verandering van werkring of werksort
- Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time)
- Het overgaan van studentlid naar werkend lid
- Het met emeritaat gaan.

INHOUD

Seksueel misbruik: het doet de kerk schudden op haar grondvesten. Een paar maanden na de presentatie van het rapport van de Commissie Deetman blijkt het diepe sporen na te laten. ‘Wat leer je ervan?’ ‘Hoe ga je dan verder?’ Dat waren vragen die de redactie aan verschillende mensen in het pastorale beroepsveld en aan een aantal deskundigen daar buiten heeft gesteld. Hilde Bakker doet verslag van de ‘quickscan’ die MOVISIE maakte om een eerste inzicht te krijgen op de preventiemogelijkheden voor kerken om seksueel misbruik te voorkomen. Niels Morpey, tot voor kort pastor bij defensie, was een van de geïnterviewden bij deze ‘quickscan’. Hij vertelt hoe de beschuldiging van collega’s hem als pastor raakte en hem scherpte in een aantal aanbevelingen in de beleidsmatige en persoonlijke sfeer. Over dit laatste gaat de bijdrage van Anke Bisschops. Zij neemt de lezer mee in de vraag wat er komt kijken bij ‘integer handelen’. Ben je bereid het kwaad in jezelf en in de ander te erkennen? Hoe dan verder? Welke misstanden zien wij over het hoofd door de druk die er ongemerkt uitgaat van de communis opinio, de sfeer van de tijd? In de vierde bijdrage beschrijft Koos Smits hoe door zijn medewerking aan het tot stand brengen van een monument voor het misbruikte kind bij hem de kern van zijn geloof werd geraakt. Tot slot laat Jan Brenninkmeijer zien dat de verandering van Hulp&Recht in Meldpunt Seksueel Misbruik méér is dan een naamsverandering. Hij geeft inzicht in de procedures die nu gevolgd worden.

DE PRAKTIJK

- 4

Preventie op de agenda
Hilde Bakker
- 6

Een collega beschuldigd van seksueel misbruik
Niels Morpey
- 8

Seksueel misbruik en onze integriteit als beroepskracht
Anke Bisschops
- 10

Bescherm al onze kinderen
Koos Smits
- 12

Meldpunt Seksueel Misbruik RKK
Drs. Jan W. Brenninkmeijer

- 15

Bedankt Marije, welkom Mirjam
Jan Franken

Na ruim 8 jaar geeft redactiesecretaris Marije Bijleveld het stokje over aan Mirjam Dirkx.

- 20

Studiedag
Pastoraal werk(st)er en de CODEX
Op vrijdag 5 oktober organiseert VPW Nederland deze studiedag in samenwerking met universitair hoofddocent canoniek recht Dr. Ton Meijers.

- 22

Er opent zich een ruimte
Nico Bulter

DE RUBRIEKEN

- 14

Gelezen
Als het wassen van andermans voeten
Jos van Genugten
- 16

Onze rechtspositie
Jan Franken
- 18

Nieuws uit de VPW-en
Jan Franken
- 21

Pastor en internet Misbruik...
Op zoek naar inspiratiebronnen op het wereldwijde web
Matthé Bruijns
- 24

Rob Lijesen
Santo subito

Gevraagd

Nieuwe Voorzitter VPW Nederland

Vanwege het vertrek van Niels Morpey als voorzitter van VPW Nederland per 1 januari 2013 zijn we op zoek naar een nieuwe voorzitter.

Zie pagina 23

Preventie op de agenda

‘Neem als parochiebestuur duidelijk stelling in de parochie als er sprake is van seksueel misbruik: Dit mag niet!’. Onderwerpen als seksualiteit en seksueel grens-overschrijdend gedrag moeten in preken en op parochieavonden aan de orde komen. Slachtoffers moeten zich ‘gekend’ weten door hun kerk en deze mag seksueel misbruik niet langer wegmoffelen. Dit ziet een aantal professionals en vrijwilligers, betrokken bij verschillende christelijke instellingen, die MOVISIE¹ vorig jaar interviewde, als belangrijke preventiemaatregelen tegen seksueel misbruik. Zij achten de tijd rijp om als religieuze instelling serieuze zaak te maken van de aanpak van seksueel misbruik. Hilde Bakker van MOVISIE doet verslag van dit onderzoek.

Toegenomen besef Zicht krijgen op de preventiemogelijkheden voor kerken om seksueel misbruik te voorkomen. Met dit doel interviewde het team Aanpak Huiselijk en Seksueel Geweld van MOVISIE met een tiental medewerkers, vaak pioniers op dit terrein bijvoorbeeld als medewerker van een meldpunt seksueel misbruik vanuit een protestantse en evangelische kerk. De uitkomsten van deze ‘quickscan’ werden in een niet gepubliceerd verslag² beschreven en met de geïnterviewden besproken. Seksueel misbruik blijkt bij veel kerken een moeilijk te bespreken onderwerp, maar de respondenten zien een toegenomen bewustzijn. Men realiseert zich dat bij seksueel misbruik de hele kerkelijke gemeenschap schade oploopt en dat het probleem zich niet (heeft) beperkt tot scholen en internaten. Ook is duidelijk dat niet alleen priesters of dominees dader kunnen zijn, maar ook (vrijwillige) kerkelijk functionarissen als ouderlingen en jeugdwerkers. En dat niet alleen kinderen slachtoffer kunnen worden, maar ook volwassenen.

Risico’s De vaak solistische positie van predikanten en pastores vormt volgens de respondenten een risico op misbruik. Zij leiden een gemeente, niet alleen in geloofskwesties, maar ook bij problemen en ingrijpende gebeurtenissen als bij geboorte, huwelijk en dood. Het is goed voorstelbaar dat deze mensen zich soms eenzaam voelen. Dan kan behoefte aan contact tot grensoverschrijdend gedrag leiden. “Het begint vaak met onschuldig meer vertrouwdheid met elkaar worden. Zij heeft jou nodig, jij bent belangrijk...”. Als mensen in een dergelijke positie geen inzicht hebben in de risico’s die dat met zich meebrengt, lopen zij gevaar van zelfoverschatting en van grensoverschrijding. “Als predikant bezoek je mensen die op dat moment niet evenwichtig zijn. Je moet terughoudend zijn met lichamelijk contact, al is het maar een hand op de schouder, omdat het de ander op het verkeerde been kan zetten”, aldus een geïnterviewde.

Aandacht en bewondering kan eveneens een risico vormen. Het kan de functionaris een onrealistisch beeld van de situatie en van zichzelf geven. Als er niemand meer kritisch weerwoord geeft, “Is het echt nodig dat je zo vaak bij die persoon langs moet? Waarom heb jij het nodig om anderen zo te helpen?”, loopt men risico. De

Hilde Bakker

53 jaar, senior adviseur/
projectleider (MOVISIE).

DE PRAKTIJK

religieuze setting maakt de machtspositie van dominee, predikant of priester nog sterker. Hij (soms een zij) staat op een voetstuk. Dit maakt tegelijkertijd dat slachtoffers hem als betrouwbaar ervaren en hem ‘blind’ volgen. De geslotenheid van de geloofsgemeenschap en het gezag en autoriteit van de pleger, mede gebaseerd op god en gebod, maken de drempel voor slachtoffers extra hoog om het aan de kaak te stellen. Een meldpuntmedewerker vertelt: “Plegers schermen vaak met God: ‘Dit tussen ons is zo bijzonder, dit moet wel het werk van God zijn’, zegt een predikant tegen zijn (volwassen) slachtoffer”. Religie kan het misbruik aanjagen en legitimeren. Daders maken hun slachtoffer tot medeverantwoordelijke voor het misbruik. Zo zien volwassen slachtoffers vaak pas later in dat wat zij zagen als een ‘romantische liefdevolle relatie’ eigenlijk een misbruikrelatie was. Zij ervaren het einde daarvan in eerste instantie als een verlies.

Ongeloof Slachtoffers schamen zich voor wat hen is overkomen en zijn bang dat ze zelf beschuldigd worden door de gemeenschap. Hun angst om uit de gemeenschap te worden gestoten blijkt vaak reëel. Slachtoffers zijn ook bang niet geloofd te worden. “Deze charismatische, geliefde dominee of priester pleegt toch geen misbruik?”. Bovendien krijgen ze de boodschap mee om de goede naam van de kerk niet te schenden. Als het misbruik wel aan het licht komt, blijken kerkgemeenschappen te snel in te zetten op vergeving van de dader zonder hierbij aan het slachtoffer te denken. “Seksueel misbruik is een zonde. Daders moeten schuld bekennen. Na de vergeving is er plaats voor verzoening en Gods liefde”.

Preventie Structurele aandacht voor seksualiteit en nabijheid, voor de valkuilen en risico’s op seksueel misbruik binnen pastorale relaties in de beroepsopleidingen, de bij- en nascholing voor pastoraal werkers en predikanten, heeft volgens de geïnterviewden een belangrijke preventieve werking. “In opleidingen kun je

Religie kan het misbruik aanjagen en legitimeren

letten op hoe mensen zijn, hoe zij praten, hoe ze denken, wat je daarvan hoort en ziet in hun doen en laten”. In supervisie, intervisie en werkbegeleiding moeten deze thema’s eveneens een vast onderwerp zijn, en de beroeps- en gedragscodes van predikanten en pastoraal werkers dienen expliciet het voorkomen van seksueel misbruik te benoemen³. Om de risico’s op grensoverschrijdingen kleiner te maken adviseren de respondenten om de positie van pastoraal werkers minder solistisch te maken. Door meer in teamverband of met een maatje te opereren worden grensoverschrijdingen ook eerder gesignaleerd. Om seksueel misbruik te signaleren en bespreekbaar te maken, ook in de gezinnen van gemeenteleden, moeten kerkelijke medewerkers speciale cursussen volgen. “... Leren doorvragen naar wat er speelt en zich niet laten afschepen. Voorlichting over dadergedrag en omgaan met ontkenningmechanismen helpt hierbij”. Men onderstreept het belang van protocollen, vaste en duidelijke regels en stappenplannen, zodat de (vaak vrijwillige) kerkelijk medewerkers weten hoe ze moeten handelen bij seksueel misbruik.

Vervolg In vervolg op de quickscan gaat MOVISIE samen met kerkelijke instanties van uiteenlopende signatuur, beleidsinstrumenten voor de preventie en aanpak van seksueel misbruik ‘vertalen’ naar de specifieke kerkelijke situatie. Dit zal ertoe leiden dat kerken structureel beleid maken én bewaken, zodat seksueel misbruik op de agenda blijft.

¹ MOVISIE is een kennisinstituut op het terrein van maatschappelijke ontwikkeling; www.movisie.nl

² “Preventie Seksueel Misbruik in de Kerken”. A. Boet, H. Bakker en I. van Beek; MOVISIE, 2011.

³ Dat is al het geval in de beroepscode van de VPW.

Een collega beschuldigd van seksueel misbruik

Niels Morpey, voorzitter van de VPW, werkte in het parochiepastoraat en is nu werkzaam als aalmoezenier bij Defensie. Toen er namen werden genoemd van daders van seksueel misbruik bleek het om oud-collega's te gaan op beide werkplekken. Wat betekent dat voor jou als pastor en collega?

Misbruik “Kom nooit aan de collectemand of de mis-misdienaars”. Een oud-collega vertelde me jaren geleden dat hem dit werd voorgehouden toen hij de overgang maakte van het seminarie naar de pastorie. Toen de verhalen rond seksueel misbruik in de kerk voor het eerst in volle hevigheid naar buiten kwamen, heb ik in de vieringen gezegd dat ik ervan overtuigd was dat het in het verleden veel heeft plaatsgevonden. In het rapport Deetman werd ik helaas in mijn vermoedens bevestigd. In de kring van familie, vrienden en collega's wist ik dat sommigen als kind/jongere slachtoffer van seksueel misbruik (en ook machtsmisbruik) waren, meestal op seminarie of kostschool. Mijn indruk was dat een relatief klein aantal religieuzen werkzaam op internaten heel veel slachtoffers heeft gemaakt. Ongehoord is dat dit vaak jarenlang heeft kunnen doorgaan en dat er in een aantal gevallen weinig doortastend werd ingegrepen. In de loop van de tijd ontmoette ik pastoranten die me vertelden van hun ervaringen. Ik ging natuurlijk het gesprek aan en verwees door naar Hulp&Recht ervan uitgaand dat mensen daar gehoor zouden vinden en goed geholpen zouden worden. Mijn indruk was wel dat de stap naar Hulp&Recht weinig werd gezet.

Defensie Twee jaar gelden werd ik geestelijk verzorger bij de krijgsmacht en al snel werd bekend via de media dat mijn voorganger, die ondertussen al de dienst uit was, in de tijd dat hij parochiepastor was meermalen over de schreef was gegaan. Het speelde in de tijd voordat hij geestelijk verzorger bij Defensie werd. Dat bracht natuurlijk grote opschudding teweeg op de kazernes en schokte mij diep. Veel militairen reageerden genuanceerd, maar ik ben ook wel een keer toegeroepen: “Hé, ‘aal’ (van aalmoezenier) van de pedo-kerk. Militairen drukken zich dikwijls kernachtig en zonder omwegen uit. Natuurlijk is het dan van groot belang dat goed met commandanten wordt gecommuniceerd. Ik kende mijn voorganger nauwelijks, maar veel collega geestelijk verzorgers hadden intensief met hem samengewerkt. Het bleek dat sommige geestelijk verzorgers enige kennis of vermoedens hadden, maar voor de meesten was het een zeer grote schok. Een aantal maanden nadat hij de dienst had verlaten, ging hij opnieuw in de fout. Eén van de lessen is dat (sociaal) isolement leidt tot een verergering van het probleem.

Niels Morpey

Directeur Vormingswerk bij
Ministerie van Defensie.

DE PRAKTIJK

Parochie Een half jaar geleden, tijdens de Kerst werd bekend dat er tegen twee oud-collega's klachten waren binnengekomen in de parochie waar ik vroeger heb gewerkt. Omdat ik al twee jaar weg ben uit de parochie, heb ik voor dit artikel een gesprek met een andere collega uit dat team gehad. Kort voor de kerst werd bekend dat de pastoor van de parochie op non-actief was gesteld door het bisdom. Op Kerstavond werd in de vieringen direct bekend gemaakt dat de hij op non-actief was gesteld. Je kunt je de geschoktheid van de kerkgangers en parochianen voorstellen. De media pikten het snel op en wisten onder andere via de website van de parochie snel de naam en foto te achterhalen en publiceerden die voluit. Tijdens de Kerst werd ook bekend dat er klachten waren binnengekomen tegen een emeritus priester, eveneens woonachtig in de parochie. Onthutsend is dat je als pastor dan kennelijk vogelvrij bent verklaard en er geen enkele vorm van anonimiteit is.

Gesprek Besloten werd een aantal bijeenkomsten te organiseren. Natuurlijk was er tussen bisdom en parochiebestuur al het nodige contact geweest, hoewel ook deze communicatie niet altijd goed is verlopen en in eerste instantie gericht was op ‘damage control’. De eerste bijeenkomsten waren van de (overgebleven) leden van het pastoraal team met het parochie bestuur en de locatieraden van de geloofsgemeenschappen. Daarna zijn er op twee locaties bijeenkomsten met parochianen (en andere belangstellenden) geweest. Op deze avonden kon stoom worden afgeblazen en kregen verhalen en gevoelens de ruimte. Eerst was er bij velen ongelof. Hoe is dit toch mogelijk en wat is er dan toch gebeurd? Op dat moment was de precieze aanklacht nog niet bekend. Er was ook geen contact op dat moment tussen de geschorste pastor en de overige leden van het pastorale team. Hoe kan het dat een priester, die vroeger toch op een voetstuk stond, zó in de fout was gegaan? Hoe kan hij ons al die jaren hebben voorgehouden de ander recht te doen, juist aan de zwakkeren? Ook werd gelegenheid geboden om individuele af-

spraken met leden van het pastoraal team te maken. Parochianen spraken hun waardering uit voor de open en kwetsbare manier waarop de andere leden van het pastorale team ermee omgingen. In de verkondiging en het gebed werd de link gelegd, ook naar de gebrokenheid van het bestaan.

Aanbevelingen Dit artikel is geschreven vanuit het perspectief van pastores die achterblijven na confrontatie met een collega die in de fout is gegaan. Van hieruit zou ik een aantal aanbevelingen willen doen:

- Zorg dat alle pastores goed weten wat er van hen wordt verwacht en hoe zij moeten handelen als hun onoorbare zaken ter ore komen. Ik wil niet alles dichtstoppen met protocollen, maar ik weet uit ervaring dat je hierbij hulp nodig hebt.
- Laat preventiebeleid een thema blijven. Beperk het niet tot opleiding en selectie.

‘Kom nooit aan de collectemand of de misdienaars.’

- Houd als bisdom ook in het oog hoe het verder gaat met de leden van de betreffende pastorale teams.
- Weet dat een goede, transparante en betrokken communicatie net zo belangrijk is als snelle en duidelijke maatregelen.
- Vraag jezelf af: Kun je en hoe kun je zorgen dat je aangeklaagde collega niet in een isolement terechtkomt? En kun je hierbij toch jezelf en de slachtoffers recht blijven doen?
- Zoek een persoon met wie je kunt praten over je eigen gevoelens van geschoktheid, ontredde, teleurstelling, boosheid.
- Wees open tegenover collega's te zijn en laat zien hoe je bent geraakt. Dan ontstaat er een basis om met elkaar in gesprek te komen.

Seksueel misbruik en onze integriteit als beroepskracht

De misbruikschandalen in onze kerk hebben een behoorlijke impact gehad op slachtoffers, de kerk en onszelf. De slachtoffers – binnen zowel als buiten de kerk – kregen eindelijk gunstiger omstandigheden om met hun pijnlijke verhaal naar buiten te komen. Voorheen heerste er veel onbegrip: “Zit je daar nu nog mee? Dat is toch al zo lang geleden gebeurd!” Ook vinden slachtoffers eindelijk erkenning en genoegdoening bij de (kerkelijke) verantwoordelijken.

Er niet meer omheen kunnen De kerkelijke hiërarchie zag zich de afgelopen jaren gedwongen zich uiteen te zetten met buitenstaanders: in eerste instantie met de pers, maar ook met de slachtoffers zelf en hun (juridische) vertegenwoordigers. Niet langer kan zij het zich permitteren zich niets gelegen te laten liggen aan de publieke opinie; daarvoor is haar macht de afgelopen jaren te zeer geslonken. Zowel de daders als de doofpot in de eigen gelederen drukken de kerk met de neus op haar eigen feilbaarheid. Te vaak en te lang werd er door meerderen weggekeken en schoot het zelfreinigend vermogen van de kerk ernstig tekort. De te grote, want goeddeels ongecontroleerde, macht die de kerk vroeger in onze contreien genoot – en in veel andere landen nog steeds geniet –, maakte dat de daders ermee wegkwamen en de doofpot gemakkelijk werd gehanteerd. Zo menselijk – al te menselijk – zijn ook de vertegenwoordigers van een door velen heilig geacht instituut.

Het raakt ons als gelovigen en als beroepskrachten dat ‘onze’ mensen zo onnoemelijk veel leed aanrichtten bij zoveel slachtoffers. In die zin gaat het ons allemaal aan...de beroepskrachten nog meer dan de gewone

gelovigen. Immers zij moeten nu zien om te gaan met de vaak negatieve beelden over de kerk bij buitenstaanders, maar ook in toenemende mate bij hun eigen parochianen. Alsof het pastorale werk in het huidige tijdsgewricht, met sterk afnemende ledentallen, fusies, kerksluitingen, geldgebrek en steeds strengere regelgeving vanuit de bisschoppen niet al moeilijk genoeg is...

Wat te doen? Er lijken tegenwoordig nog maar weinig risico's te bestaan, nu de kerk veel van haar macht kwijt is, er nauwelijks nog internaten zijn en we allemaal gewaarschuwd zijn. Deels klopt die redenering. Maar het kwaad – in onszelf en in anderen – zal altijd blijven bestaan. Een belangrijke vraag luidt dan ook: Hoe gaan wij ermee om? Welke misstanden zien wij over het hoofd door de druk die er ongemerkt uitgaat van de communis opinio, de sfeer van de tijd?

Omgang met het kwaad: De sfeer van de tijd Wat in een samenleving als normaal wordt beschouwd (tradities, conventies en taboes) bepaalt ons denken en aanvoelen veel meer dan we waar willen hebben. In de 19e eeuw vonden velen slavernij normaal, zoals we

Anke Bisschops

60 jaar, Pastoraal psycholoog en supervisor aan de Universiteit van Tilburg.

DE PRAKTIJK

lang de gruwelijke omstandigheden normaal vonden, waaronder dieren in de bio-industrie moeten leven. En fair trade, waardoor mensen in arme landen een eerlijke prijs krijgen voor onze (luxe)goederen, begint nog maar langzaam in te burgeren. Wij mensen zijn nu eenmaal heel goed in het sluiten van onze ogen voor onaangename zaken, wanneer (vrijwel) iedereen om ons heen dat ook doet...

Omgang met het kwaad in onszelf

Zo hebben wij ook een goed ontwikkeld vermogen om langs onaangename waarheden over onszelf af te kijken. We zien ze ergens wel, maar ze bestaan slechts aan de rand van ons bewustzijn, waardoor het gemakkelijk is ze te negeren. Precies dit vermogen om de eigen negatieve persoonsdelen te negeren bleek bij de daders van seksueel misbruik extreem goed ontwikkeld. Ze praatten hun gedrag goed (“ik doe toch ook heel veel goede dingen”), rationaliseerden het (“het zijn maar kinderen”) of ze legitimeerden het (“ik moet toch ergens heen met mijn seksualiteit”).

Eerlijk zelfonderzoek Als we integer willen functioneren, zijn eerlijk zelfonderzoek en hulp van anderen onontbeerlijk. Contacten met mensen bij wie we ons veilig genoeg voelen om het achterste van onze tong te laten zien en die ons kritisch mogen bevragen, bevorderen onze zelfkennis zoals we dat in ons eentje nooit kunnen, al was het alleen al vanwege onze blinde vlekken. De veiligheid van relaties waarin we onszelf kunnen en durven zijn, vinden we bij een partner, vriend(inn) en, en soms ook bij spirituele of psychologische begeleiders – waarbij de combinatie van beiden (psycho-spirituele begeleiding) te verkiezen is¹.

Omgang met het kwaad in de ander Een van de lessen uit de hele kwestie van het seksuele misbruik is dat er wel omstanders waren die iets moeten hebben gezien, maar die hun mond hielden. Voor ons is dan ook de

‘Het kwaad in de ander constructief aankaarten.’

vraag: Zijn wij in staat zijn om anderen op een respectvolle en constructieve manier feedback te geven en hen aan te spreken op hun voor anderen schadelijke gedrag? Kunnen wij op een goede manier in gesprek gaan met collega's of mogelijk ook kerkelijke leidinggevendenden, die volgens ons verkeerde dingen doen? Mensen bedoelen het in het algemeen best goed, maar lopen nu eenmaal het

risico het eigen belang voorop te stellen, oogkleppen te dragen en zich de gevolgen voor anderen onvoldoende te realiseren. Wat doen wij dan? Het gaat niet aan om de ander te beschuldigen en met jij-boodschappen om de oren te slaan. Immers wat doet iemand die zich aangevallen voelt? Z/hij stopt met luisteren, gaat in de verdediging en is vooral bezig met eigen positie en lijfsbehoud. Kunnen wij onszelf dan kwetsbaar opstellen door in ik-boodschappen te spreken? Kunnen wij onze belangen en zorgen op zo'n manier aan de ander verduidelijken, dat z/hij ze kan horen? Kunnen wij de mogelijk negatieve reacties hanteren van degene die wij proberen aan te spreken? Het vraagt veel van onze integriteit om ongeacht hoe onredelijk de ander mischien is, hoe onheus we ons wellicht ook bejegend voelen, toch respectvol en volwassen in gesprek te blijven met de ander².

Integriteit vereist dan ook het lef en het vermogen om het kwaad in onszelf onder ogen te zien en het kwaad in de ander constructief aan te kaarten.

¹ Enkel spiritueel loopt het risico op een normatieve houding, of ook op te hoge idealen, hetgeen een onbevangen zelfonderzoek bemoeilijkt. Enkel psychologisch mist de diepgang van bijvoorbeeld het besef dat ik niet kan vallen anders dan in Gods hand.

² De inzichten van het Harvard Negotiation Project bieden hier goede tips. Zie Fisher, Roger & William Ury (2000). Excellent Onderhandelen. Amsterdam, uitgeverij Contact.

Bescherm al onze kinderen

Koos Smits, pastoor in Hengelo, beschrijft in navolgend artikel hoe ‘seksueel misbruik’ onverwacht deel ging uitmaken van zijn leven. Het raakte hem als mens en als priester en bracht een proces op gang dat hem heeft geholpen wezenlijke thema’s op te sporen ver onder de oppervlakte der oppervlakkigheid.

Op afstand Het is merkwaardig, hoe een mens geneigd is problemen, bewust of onbewust, op afstand te houden. Al jaren verschenen regelmatig verslagen van schandalen in Amerika en Ierland. Toch hield ik met mijn 13 jaar seminarie- en kloosterervaring de idee verre van mij, dat de kersschandalen ook wel eens heel dichtbij zouden kunnen uitbarsten. Natuurlijk speelde mee, dat ik al die tijd zelf eigenlijk geen schandalen had meegemaakt.

Persoonlijke confrontatie De eerste golf publicaties over seksueel misbruik in de RK Kerk in Nederland schokten mij zeer. Dat priesters (en broeders) in kloosters en zielzorg zo misbruik konden maken van hun pastorale positie, voelde aan als een aardbeving. Toch is voor mij de kerk zelf heilig gebleven. Want de echte kerk is voor mij simpelweg Christus, zoals ik leerde van mijn grote voorbeeld, de heilige Franciscus. In februari 2011 werd bekend dat een oud-kapelaan, geroemd om zijn creativiteit en pastorale contacten, een seksuele relatie met een jongeman had gehad, toen hij later elders de functie van pastoor bekleedde. Ineens raakte het seksueel misbruik aan mijn leefwereld. Het stedelijk parochiebestuur suggereerde me contact te zoeken met degene die misbruikt was. Ik maakte een afspraak en zag de ontmoeting met vertrouwen tegemoet: geen vergoelijken of verklaren, maar gewoon luisteren en de feiten aanvaarden in de wetenschap dat

wij allen zwak en zondig zijn. De ontmoeting verliep rustig en open. Het bevestigde mijn intuïtie: simpelweg elk ander mens tegemoet treden en aanvaarden, zoals Jezus in het Evangelie ieder mens open en eerlijk tegemoet treedt. Later bevestigde de man dat het een goed gesprek was geweest.

Onverwacht initiatief Enige tijd daarna werd ik door twee personen uit onze parochie ter zijde genomen. ‘Of ik mee wilde werken aan een monument voor het seksueel misbruikte kind op het plein vóór de Mariakerk.’ Het was het laatste wat ik verwacht had. Toch was mijn besluit praktisch onmiddellijk genomen, misschien op basis van bovengenoemde ervaring, misschien op basis van mijn ‘Franciscaanse’ intuïtie, dat de Kerk wel bestaat uit mensen, uit zondige mensen, maar dat de Kerk eigenlijk Christus is. Dus zei ik: “Ja, ik doe mee.” Achteraf hoorde ik, dat zij eigenlijk niet verwacht hadden, dat ik zou instemmen. Ik was immers wel een ijverig priester, maar zo orthodox. En horen die orthodoxen niet bij die bisschoppen van dat instituut kerk? Gedrieën togen wij naar glaskunstenaar Frans Houben. Vanaf het eerste moment was er contact. Daar zat een mens met zijn verleden, positief én negatief. Hij was in een broederjuvenaat jarenlang misbruikt, maar hij had

Koos Smits

68 jaar, pastoor Goede Herderparochie Hengelo.

DE PRAKTIJK

zijn glaskunst mede te danken aan een pater uit diezelfde congregatie. Hier zat Frans met zijn trauma’s, maar ook met zijn wil tot verzoening, hoe moeilijk ook. Toen hij voorstelde om het monument op tweede Paasdag te onthullen, raakte mij dat diep.

Perspectief van Pasen Elk jaar vieren we Goede Week en Pasen. Het ritueel is indrukwekkend en er zijn mooie gebruiken omheen gegroeid. Maar dit jaar had ik vooral veel vragen. Waarvoor een briljante Mattheuspassie en een prachtige Paasliturgie? Waarvoor mooi versierde kerken en perfect uitgevoerde koorwerken? Waarvoor die folkloristische tradities als paasvuren, paaseieren en paashazen? Worden zo trauma’s genezen, pijn verzacht, kwaad vergeten en zondaars vergeven? Het schandaal rond seksueel misbruik dwingt tot de kern van het geloof. Was Jezus’ kruisdood niet een schande en een schandaal? Was het geen samenzwering van bedrog en leugen? Was het geen gevolg van

‘Dat collega’s zo misbruik maakten van hun pastorale positie voelde als een aardbeving.’

machtsmisbruik en haat? Waren de leerlingen niet laf weggelopen? Waren het juist niet de priesters die uit haat en afgunst Jezus hadden overgeleverd? Jezus’ kruisdood weerspiegelt de gevallen en zondige mensheid. Maar Jezus’ vergevende en barmhartige liefde straalt ons ook tegemoet vanaf datzelfde kruis. Juist Jezus die de kruisweg van pijn en vernedering ten einde is gegaan, heeft op deze wijze het kwaad overwonnen. Het kruis is de weg naar opstanding.

Nederigheid Zo waren wij tot samenwerking gekomen, een kunstenaar die misbruikt was, een klein lekencomité en een katholiek priester. Langzaam maar zeker ont-

wikkelden zich concept en uitvoering. Samen moesten we ons verdedigen. Frans moest veel uitleggen aan andere slachtoffers. Wij moesten veel uitleggen aan parochianen die er moeite mee hadden. Het was soms heftig.

Op de parochiële informatieavond, waar ook Anke Bisschop en Frans Houben een inleiding hielden, vertelde ik hoe ik mij als priester voelde in een kerk waar collega’s werden beschuldigd van seksueel misbruik; hoe ik mij soms bekeken voelde, zelfs aangesproken, of ik misschien ook zo was. Ik hoorde mezelf zeggen: “Ons past slechts nederigheid, tegenover mensen, tegenover God.” Bij het uitspreken daarvan realiseerde ik mij, dat ik gekomen was tot de fundamentele basis-houding van een mens tegenover de ander en tegenover God. Nederigheid is de moeder van alle deugden. Nederigheid is de voorwaarde om tot God te komen. Uiteraard is daar geen misbruikschandaal voor nodig. Maar het kan en moet wel tot nederigheid leiden. Ik ervaar dat als grote winst.

Monument Als dit monument voor alle misbruikte kinderen daar eenmaal staat vóór de Onze Lieve Vrouwekerk, dan hoop ik dat mensen juist door de aanblik van het beeld tot diepere gedachten komen. Want daar in metaal en glas zullen ze moeder Maria zien die twee kinderen vasthoudt. Mogen al die mensen bidden: “Moeder Maria, bescherm al onze kinderen.” En mogen zij ieder op hun eigen manier de weg vinden om uit welk trauma van het leven ook te komen tot het Licht van God en de Liefde van Christus.

Meldpunt Seksueel Misbruik RKK

Het Meldpunt is de rechtsopvolger van de eerdere kerkelijke instelling Hulp & Recht die in 1995 in het leven was geroepen door de Nederlandse bisschoppen gesteund door de Konferentie Nederlandse Religieuzen. Op 9 december 2010 bracht de Commissie van onderzoek seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk (Commissie Deetman) haar eerste tussenrapport uit over de knelpunten bij Hulp & Recht. Op basis van dit tussenadvies is de commissie Bandell tot het einde van 2011 doende geweest met de implementatie van de verschillende veranderingen bij het Meldpunt.

Door Deetman gesignaleerde knelpunten en in cursief de belangrijkste veranderingen:

- 1 Organisatorische problemen door toename van meldingen en klacht
De organisatie van het Meldpunt is versterkt en behandelt nu inhoudelijk 35-45 klachten per maand tegen 33 klachten over heel 2010.
- 2 De organisatie Hulp & Recht kent verschillende gremia
Het Meldpunt bestaat uit een facilitair bureau en drie onafhankelijke delen: Platform Hulpverlening, Klachtencommissie en Compensatiecommissie met duidelijk afgebakende bevoegdheden en verantwoordelijkheden onder toezicht van een onafhankelijk bestuur.
- 3 Hulp & Recht is geen hulporganisatie
Het Meldpunt heeft een hulporganisatie met specialisten gericht op excellente doorverwijzing.
- 4 Hulp & Recht is niet bevoegd zich uit te spreken over schadeclaims
Het Meldpunt heeft een onafhankelijke Compensatiecommissie bestaande uit letselschade specialisten.

- 5 Hulp & Recht is een instelling van de Rooms-Katholieke Kerk
Het Meldpunt is onderdeel van een onafhankelijke stichting naar Nederlands recht.
- 6 Hulp & Recht is er voor slachtoffers én plegers
Het Meldpunt is er uitsluitend voor de hulp, klachtenbehandeling en compensatie ten behoeve van slachtoffers.

Bureau Het bureau ondersteunt met een vaste staf van (juridische, psychologische en secretariële) medewerkers onder leiding van een hoofd bureau het Platform Hulpverlening, de Klachtencommissie en de Compensatiecommissie. In het algemeen betreft dit:

- het checken en vastleggen van persoonsgegevens;
- het registreren en bewaken van de te nemen stappen bij hulpverlening, klachtbehandeling en compensatiebeoordeling;
- de correspondentie;
- het fysieke beheer van de klachtdossiers;
- het telefoon- en emailverkeer;
- de catering en receptiefunctie bij zittingen, vergaderingen en bijeenkomsten.

Jan W. Brenninkmeijer

55 jaar, hoofd van het Meldpunt seksueel Misbruik RKK.

DE PRAKTIJK

De ondersteuning van het Platform Hulpverlening bestaat uit:

- het voeren van de eerste intake gesprekken door gaans via door het Meldpunt toegewezen vertrouwenspersonen;
- het inventariseren van de hulpbehoefte;
- het zo nodig in contact brengen van misbruikslachtoffers met specialisten op het gebied van psychische hulpverlening.

De ondersteuning van de Klachtencommissie bestaat uit het kosteloos toewijzen van een advocaat aan misbruikslachtoffers;

- het bewaken en controleren van het traject tot klagschrift en verweerschrift;
- het tussentijds informeren van klagers, aangeklaagden en betrokken kerkelijk gezagsdragers;
- het plannen en voorbereiden van zittingen van de Klachtencommissie;
- het anoniem publiceren van beslissingen van de Klachtencommissie en de kerkelijk gezagsdragers.

De ondersteuning van de Compensatiecommissie bestaat uit:

- het versturen van aanvraagformulieren aan misbruikslachtoffers met een gegronde klacht;
- het administreren en op volledigheid controleren van de ingediende aanvragen;
- de doorgeleiding van de aanvragen naar de Compensatiecommissie;
- het plannen van en voorbereiden van zittingen van de Compensatiecommissie;
- het bewaken van tijdige uitbetaling van de toegekende compensatiebedragen door de kerkelijk gezagsdragers.

Werkwijze Het Meldpunt maakt onderscheid tussen meldingen en klachten. Meldingen en klachten kunnen met toestemming van de indiener gebruikt worden bij de beoordeling van andere klachten als steunbewijs; zo

nodig wordt hier actief om verzocht door het Meldpunt. Misbruikslachtoffer die de een klacht willen indienen krijgen op kosten van het meldpunt een advocaat toegewezen (kan ook een eigen advocaat zijn). Deze helpt het slachtoffer bij het opstellen van het klaagschrift en begeleidt het slachtoffer bij de zitting van de Klachtencommissie. Niet verjaarde klachten tegen nog levende aangeklaagden worden gemeld bij het OM. Voorgenomen klachten worden gemeld bij de betrokken kerkelijk gezagsdrager. Alle klachten van seksueel misbruik die door aangeklaagden (priesters, religieuzen en leken) vallend onder kerkelijk gezag in Nederland zijn begaan, worden in behandeling genomen. Dit is ook het geval bij verjaring en het eventueel overleden zijn van de aangeklaagde.

Na ontvangst van het klagschrift wordt dit doorgezonden aan de aangeklaagden en de betrokken kerkelijke gezagsdrager. De aangeklaagde dient een verweerschrift in (of de betrokken kerkelijk gezagsdrager een reactie als de aangeklaagde is overleden). Vervolgens worden partijen met elkaar geconfronteerd bij de Klachtencommissie. De Klachtencommissie doet uitspraak en de kerkelijke gezagsdrager geeft aan of deze akkoord is met de uitspraak. Daarmee eindigt de klachtenprocedure tenzij een der partijen bezwaar aantekent tegen de uitspraak van de commissie. Daarnaast is herziening mogelijk indien zich in een later stadium nieuwe feiten voordoen die als steunbewijs kunnen dienen. Indien de klacht gegrond is verklaard en de procedure geheel is afgerond krijgt de klager een aanvraagformulier toegezonden om een beroep te kunnen doen op de compensatieregeling. Ook misbruikslachtoffers die buiten het Meldpunt om bewijs hebben verkregen van het misbruik (vaststellingsovereenkomst mediation, schriftelijke erkenning dader, rechterlijk vonnis) kunnen een beroep doen op de compensatieregeling. De Compensatiecommissie beoordeelt de binnengekomen aanvragen volgens 5 zwaartecategorieën (bij minderjarige slachtoffers; bij meerderjarige slachtoffers zijn dit

Lees verder op pagina 14

drie zwaartecategorieën). Alleen in de zwaarste categorie wordt extra bewijs verlangd waarbij het causale verband tussen de geleden vermogensschade en het seksueel misbruik moet worden aangetoond. De Compensatiecommissie doet uitspraak over de zwaartecategorie en de hoogte van de toegekende compensatie. De uitspraak geldt als bindend advies voor de betrokken kerkelijke instelling zonder dat de gerechtigde finale kwijting verleent. Tegen dit besluit is door geen van de partijen beroep mogelijk bij de Compensatie-commissie. Binnen zes weken na uitspraak vindt betaling plaats aan het slachtoffer door de betrokken kerkelijke instelling.

Gelezen

Een boek uit de stapel

door Jos van Genugten

Als het wassen van andermans voeten

Franciscus ontmoeten in leidinggeven en werk

• Jaap Lodewijks • 2011 • 92 pagina's • Uitgeverij Ten Have

Een vindingrijk boekje heeft Jaap Lodewijks, adjunct-hoofdredacteur van Dagblad De Stentor, geschreven onder de titel *Als het wassen van andermans voeten*. Het gaat over werken en leidinggeven naar het voorbeeld van de Heilige Franciscus. Franciscus was in zijn tijd (rond 1200) een controversiële, non-conformistische en misschien wel rare figuur, die de uitersten van het menselijk bestaan opzocht. Hij wilde leven naar het voorbeeld van Jezus van Nazareth en zo letterlijk mogelijk in diens voetsporen treden. Franciscus was een rijkeluiskind dat afstand deed van al zijn bezittingen en koos voor een bestaan aan de rand van de samenleving. Hij kreeg in relatief korte tijd veel volgelingen en daarmee het leiderschap cadeau, ondanks dat hij het niet gezocht heeft en er ook niet geschikt voor was. Hij was een man zonder (beleids)plannen en leerde proefondervindelijk wat hem te doen stond.

Jaap Lodewijks kent de vele verhalen die over Franciscus verteld worden en neemt er enkele om te reflecteren over leiderschap in de huidige tijd. De verhalen leveren vragen op naar eigentijds leiderschap. Zoals het verhaal over de wolf dat de vraag oplevert: hoe versta je de taal van de ander, ook als dat een lastpost is? Het verhaal over het bezoek aan de sultan: hoe ga ik om met een

andersdenkende? Het verhaal over het bezoek aan de Paus: hoe ga ik om met de leider boven me? Het verhaal over de kus van de melaatse: hoe ga ik om met de medemens die echt behoefte aan contact heeft?

De vele ontmoetingen met zijn medebroeders leren Franciscus wat echte broeder- en zusterschap betekent. De leiderschapsvraag hier is: hoe kun je als leider functioneren onder je gelijken? Of te wel: hoe kun je de horizontale lijnen in een organisatie versterken?

Uit eigen ervaring wijs geworden geeft de auteur enkele inzichten voor de leiders van de 20e eeuw, die hij ook toepast op redactie van zijn eigen dagblad.

- leiderschap is niet alleen het 'winnen' van de ander maar vooral het overwinnen van jezelf. Een goed leider slaagt er in zijn ego onder de duim te houden.

- leiderschap gaat erom je te laten raken in plaats van te maken. Raakbaarheid of ontvankelijkheid verdienen een even grote plaats als maakbaarheid.

- leiderschap is een kans, maar ook een last. Die last wordt wel eens onderschat. Als de last gedeeld en besproken wordt, is hij te dragen.

- goed leiderschap is afwezig durven zijn, zodat anderen de verantwoordelijkheid leren nemen.

Tot slot: *Als het wassen van andermans voeten* is een mooi voorbeeld van hoe dienstbaar leiderschap in huidige hectische tijden vorm kan krijgen.

Marije Bijleveld

Bedankt Marije, Mirjam welkom

Marije Bijleveld heeft na ruim 8 jaar het stokje overgegeven aan Mirjam Dirkx als redactiesecretaris. Met veel plezier en een consequente inzet heeft Marije haar werk als redactiesecretaris voor VPWinfo.nl steeds gedaan. Vanuit Maastricht kwam zij 4 keer per jaar naar Utrecht voor de redactievergaderingen en daarna ging zij dan weer aan de slag met de uitwerking van alle ideeën van de redactie. In feite is de redactiesecretaris de motor van het blad. Zij verzocht de auteurs de artikelen te schrijven, hield ze aan de deadlines, zorgde dat de artikelen geredigeerd werden en voorzag ze van inleidingen, kopjes en streamers. Ook is de rubriek "Inhoud" van de hand van de redactiesecretaris. De redactie heeft al

afcheid van Marije genomen, die wegens de ziekte van haar man meer tijd thuis wil zijn om hem te steunen. Via deze weg nogmaals onze hartelijke dank aan Marije. En het nummer wat voor u ligt is al helemaal door onze nieuwe redactiesecretaris gemaakt: Mirjam Dirkx woonachtig in Waspik in Brabant. Mirjam is 25 jaar werkzaam geweest in diverse functies in het pastorale veld, heeft meegewerkt aan de uitgave "Een eigen charisma" van de VPW en ze is 5 jaar lid geweest van de redactie van het blad van VPW Breda. Ervaring en netwerk zijn volop aanwezig. Mirjam werkt als zelfstandige, ze geeft geestelijke begeleiding en meditatiecursussen binnen de christelijke traditie. We wensen haar een goeie tijd als redactiesecretaris toe en hebben alle vertrouwen op een goede samenwerking. Namens de redactie, Jan Franken

Mirjam Dirkx

■ Onderhandelingen Rechtspositiereglement Pastoraal Werk(st)ers (RPW)

Op 13 juni is overeenstemming bereikt tussen de Landelijke Commissie Rechtspositieregeling (LKR) en de Interdiocesane Commissie Overleg Rechtspositionele Aangelegenheden (ICORA) over een aantal wijzigingen van de RPW per 1-1-2013. De belangrijkste resultaten zetten we hier op een rij.

Onregelmatigheid en bereikbaarheid

Partijen hebben met het oog op het welzijn van pastorale beroepskrachten en tegen de achtergrond van het specifieke ambt dat zij bekleden en modernisering van de arbeidsverhoudingen een aantal afspraken gemaakt die leiden tot een aanpassing van het artikel over werktijd. Per 1-1-2013 wordt Artikel 18 van de RPW als volgt geformuleerd:

“IV WERKTIJD - Artikel 18

- 1 De werktijden worden door de pastoraal werker in overleg met de werkgever geregeld naar de aard en de eisen der te verrichten werkzaamheden.
- 2 Het aantal werkuren zal bij een volledig dienstverband 38 uren per week ofwel gemiddeld 162 uren per maand bedragen.
- 3 De pastoraal werker dient per week tenminste 36 uur aaneengesloten vrij te zijn.
- 4 In de arbeidsovereenkomst wordt nader

bepaald welke werkuren als regelmatige werktijden gelden. Richtsnoer is dat twee avonden per werkweek en vier dagdelen op zaterdag en/of zondag per maand als regelmatige werktijd gelden.

- 5 De aard van de functie kan met zich meebrengen dat op onregelmatige tijden wordt gewerkt.
- 6 De organisatie van de pastorale bereikbaarheid is uiting van professionaliteit en bij voorkeur op het niveau van een pastoraal team te organiseren. Het realiseren van de pastorale bereikbaarheid dient door de werkgever ondersteund en gefaciliteerd te worden.
- 7 Compensatie van meer-uren vindt plaats binnen drie maanden.”

Geneeskundig onderzoek

Vanaf 45 jaar wordt een periodiek geneeskundig onderzoek van werknemers door de werkgever mogelijk gemaakt.

Naleving van de Arbowet

In het kader van de Arbowet dient er een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RIE) plaats te vinden met het oog op de arbeidsomstandigheden. Van belang daarbij is dat er plannen ter voorkoming van risico's in de arbeidsomstandigheden gemaakt dienen te worden. En de wet schrijft voor dat die plannen van aanpak met de inbreng van werknemers tot stand moeten komen. Inmiddels is vanuit de ICORA aan alle bisdommen een brief

uitgegaan om deze inbreng van werknemers onder de aandacht van de diverse werkgevers te brengen. Zeker in een sector waarbij bijvoorbeeld werkdruk een vaak voorkomend probleem is is het van belang dat bij de aanpak hiervan werknemers zelf betrokken zijn.

Geen eindejaarsuitkering

Partijen hebben geen afspraak gemaakt over het invoeren van een eindejaarsuitkering, ook niet stapsgewijs.

Vakantiewetgeving aangepast per 1-1-2012

De wijzigingen die dit met zich meebrengt zullen in de RPW worden opgenomen, maar die gelden al dit jaar. En er wordt gewerkt aan een goede registratie van vakantiedagen en meeruren (of compensatie-uren). Zie verder in volgend artikel.

■ Aangepaste vakantiewetgeving

Aangepaste vakantiewetgeving per 1-1-2012 en wat het inhoudt:

Per 1 januari 2012 heeft een wijziging plaatsgevonden van de Vakantiewetgeving met betrekking tot :

- de opbouw van vakantie bij ziekte en arbeidsongeschiktheid
- het opnemen van vakantie bij ziekte en arbeidsongeschiktheid
- de vervalltermijn van vakantiedagen

Wettelijke en bovenwettelijke vakantiedagen

In Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen wettelijke en bovenwettelijke vakantiedagen. De wettelijke minimum vakantie bedraagt vier maal de overeengekomen arbeidsduur per week.

Een werkgever is verplicht de werknemer ieder jaar in de gelegenheid te stellen de wettelijke vakantiedagen op te nemen. Met het oog op de veiligheid en gezondheid van werknemers vindt de wetgever het belangrijk dat zij tijdig kunnen herstellen en uitrusten van de verplichtingen die een dienstbetrekking met zich meebrengt.

Naast de wettelijke vakantiedagen zijn er zogenoemde bovenwettelijke vakantiedagen. Dit zijn extra vakantiedagen bovenop de wettelijke vakantiedagen waar een werknemer op basis van een individuele arbeidsovereenkomst of cao aanspraak op kan maken.

Opbouw van vakantie bij ziekte

Tot nu toe gold dat een arbeidsongeschikte werknemer, in tegenstelling tot een gezonde werknemer, slechts vakantie opbouwde gedurende de laatste zes maanden van de arbeidsongeschiktheid. Vanaf 1 januari 2012 wordt er geen onderscheid meer gemaakt in opbouw van (wettelijke) minimum vakantie rechten tussen zieke en gezonde werknemers. De beperkte opbouw van vakantie rechten door arbeidsongeschikte werknemers wordt geschrapt. Zieke werknemers krijgen daardoor dezelfde aanspraken op wettelijke vakantiedagen als andere werknemers. Voor de bovenwettelijke vakantiedagen die in de individuele of collectieve overeenkomst zijn overeengekomen, kunnen afwijkende afspraken worden gemaakt over de opbouw bij ziekte. Opnemen van vakantie bij ziekte Volgens de huidige vakantiewetgeving mag een zieke werknemer vakantie opne-

men. In de praktijk gebeurt dat bijna niet, omdat er tijdens ziekte nauwelijks vakantiedagen worden opgebouwd. Daar komt nu verandering in. De nieuwe wet gaat ervan uit dat de herstel- en rustfunctie van vakantie voor (gedeeltelijk) zieke werknemers net zo belangrijk is als voor gezonde werknemers.

De verplichting van de werkgever om werknemers in de gelegenheid te stellen de minimum vakantie rechten op te nemen geldt daarom vanaf 1 januari 2012 voor alle werknemers, ook zieke. Neemt de zieke werknemer vakantiedagen op, dan worden deze, conform de contractuele arbeidsduur, gewoon afgeschreven van het vakantiesaldo, ook als de werknemer gedeeltelijk ziek is.

Vervaltermijn

Met de nieuwe wetgeving verandert ook de vervalltermijn van vakantiedagen. Ook hierbij is het uitgangspunt de bevordering van de veiligheid en gezondheid van werknemers door ze regelmatig en tijdig vakantie op te laten nemen. Daarmee kan worden voorkomen dat het opnemen van vakantie voor meerdere jaren wordt uitgesteld, met mogelijke gevolgen van uitval wegens overbelasting. De nieuwe vervalltermijn voor de wettelijke minimum vakantiedagen bedraagt zes maanden. Concreet betekent een vervalltermijn van zes maanden dat alle werknemers binnen zes maanden na afloop van het kalenderjaar waarin de vakantiedagen zijn toegekend, hun (resterende) minimum vakantiedagen op moeten nemen. Hiervan mag in het voordeel van de werknemer wel worden afgeweken in een individuele ar-

beidsovereenkomst of cao. En als werknemer aan kan tonen redelijkerwijs niet in staat geweest te zijn de vakantie op te nemen dan kan er ook afgeweken worden. Voor bovenwettelijke vakantiedagen blijft de bestaande vervalltermijn van vijf jaar gelden. Het uitgangspunt blijft dat de vakantie vastgesteld wordt in overleg tussen werkgever en werknemer. De werkgever kan dus niet eenzijdig de vakantieperiode voor de (zieke) werknemer vaststellen zonder zijn instemming. Met een kortere vervalltermijn wordt gestimuleerd dat alle werknemers, ook volledig arbeidsongeschikte werknemers en werknemers die reïntegreren, daadwerkelijk tijdig hun wettelijke vakantiedagen opnemen. Doen ze dat niet binnen de termijn van zes maanden, dan vervallen deze vakantiedagen. De vervalltermijn geldt voor de minimum vakantiedagen die vanaf de datum van inwerkingtreding van de wetswijziging, 1 januari 2012 dus, worden opgebouwd. De vóór deze datum opgebouwde vakantie rechten vallen hier dus buiten. Hiervoor blijft de vervalltermijn van vijf jaar gelden. In de huidige vakantie regeling worden de oudst opgebouwde dagen als eerste afgeboekt om te voorkomen dat deze verlofdagen verjaren. In de nieuwe vakantiewetgeving is dit niet langer van toepassing. Wettelijke vakantiedagen die worden opgebouwd onder de nieuwe regels vervallen dan eerder dan dagen die onder de oude regels zijn opgebouwd en dan nieuw opgebouwde bovenwettelijke vakantiedagen.

Het is dus verstandig om eerst de dagen aan te spreken die als eerste vervallen.

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Groningen-Leeuwarden

Op 9 maart vond het uitgestelde protocollair gesprek tussen bestuur en bisdomstaf plaats. Agendapunten waren ondermeer: reorganisatie bisdom en parochies; personeelwisselingen, vacatures, toekomstperspectief pastoraal werkers; beleid en planning studiedagen; procedures seksueel misbruik. Het was een goed en ontspannen gesprek. De bisschop sprak in lovende bewoordingen over de special in het kader van het project Geestelijk Leiderschap *Mijn ziel verlangt*. Een viertal VPW – leden heeft op 7 en 8 mei tot tevredenheid deelgenomen aan de tweedaagse cursus *Spiritueel Leiderschap* van Luce. De gesprekskring *Geestelijk Leiderschap*, met vijf deelnemers, is tot nu toe twee keer bijeen geweest. De uitslag van de peiling onder emeriti naar hun behoefte tot samenkomen, wordt bekend gemaakt op de Algemene Leden Vergadering van 20 september a.s. Voorafgaand aan het huishoudelijk deel van de verga-

dering, met daarin hopelijk de verkiezing van een nieuwe voorzitter en van een kandidaat - bestuurslid, zal een inleiding worde gehouden over het onderwerp ‘De pastor als therapeut?’, met aansluitend een gedachtewisseling. Wellicht wordt staande de vergadering het bestuur weer voltallig. Op 7 maart overleed oudvicaris-generaal pater Carl Grasveld ofm. Hij was ruim 30 jaar werkzaam in het bisdom Groningen – Leeuwarden. Mgr. De Korte zei over hem: “Een aimabel mens die altijd streefde naar harmonie tussen priesters, pastoraal werkers en gelovigen in ons bisdom.” Hij droeg ook de VPW een warm hart toe en kon zich vinden in haar doelstellingen. Op 21 april kwamen ongeveer 120 vertegenwoordigers van de parochies naar de Impulsdag van het bisdom om een begin te maken met het proces van parochiesamenvoeging. Met ingang van 1 september zal een aantal pastores een nieuwe benoeming en dito werkplek krijgen.

Op diezelfde datum verlaat vicaris-generaal Johan te Velde het bisdom om in te treden als postulant in de *Sint Willibrord Abdij* in Doetinchem. (Jan Langelaan)

■ VPW Breda

Ruim twee jaar hing het zelfstandig bestaan van de VPW-Breda aan een zijden draadje. Al die tijd was Marion Corvers voorzitter *ad interim*. Sinds kort is het er echter toch van gekomen en hebben we drie nieuwe bestuursleden gekozen. In de extra Algemene Leden Vergadering van 2 mei jl. hebben we Marion onze dank betuigd. Zowel het bestuur als de redactie van onze periodiek bestaan nu uit vier personen. Daar kunnen we, naar wij hopen, jarenlang mee vooruit. Op 18 oktober a.s. houden we onze gewone jaarlijkse Algemene Leden Vergadering waarbij we opnieuw aandacht vragen voor het VPW-thema *Geestelijk Leiderschap*. Het nieuwe bestuur zal in de komende tijd het jaarlijkse protocollaire gesprek met de bisdomleiding voorbereiden, waarin wij onder meer het beleid ten aanzien van de pastoraal werk(st)er-emeritus aan de orde zullen stellen. De VPW-Breda bestaat voor 40 %

uit emeriti, die solidair zijn met de werkers in het veld. Voorts hebben wij het voornemen gemaakt om één maal per jaar, in de maand februari, een studieochtend te organiseren. (Frans M. Vermeulen)

■ VPW Limburg

Op 10 mei hield de VPW afdeling Limburg een algemene ledenvergadering in Roermond. Erik Borgman hield een inleiding onder de titel: ‘Is God dan nergens meer?’. Een boeiend verhaal en even boeiend aansluitend gesprek over waar we iets van God kunnen vinden, maar vooral hoe we Hem ‘zichtbaar’ kunnen maken in een samenleving, die daar weinig op georiënteerd lijkt te zijn of Hem zelfs lijkt af te wijzen. In het huishoudelijk deel kwam aan de orde, dat de huidige Coördinatie Groep (CG) na twee en een half jaar naar hun eigen overtuiging duidelijk aan verversing toe is. Ze hebben bij de opheffing van de VPW Limburg de taak op zich genomen als Coördinatie Groep de activiteiten van de afdeling Limburg van de VPW een paar jaar te coördineren. Ze hebben het laatste jaar regelmatig een laten weten dat er nieuwe mensen nodig zijn ter vervanging en versterking.

Op dit moment is de stand van zaken dat een lid terugtreedt, omdat ze een nieuwe baan (buiten Limburg) heeft aangenomen, een tweede zoekt een nieuwe werkkring en een derde is 78 jaar, dus ook niet meer direct actief in de pastoraal. De aanwezigen (15 personen) waren er van overtuigd, dat de activiteiten op het niveau van de provincie door moeten gaan. Er werd wel praktische ‘hulp’ toegezegd, maar niemand bood zich spontaan aan om ‘de kar te gaan trekken’. Er zijn een aantal activiteiten van en voor pastoraalwerkers in het Limburgse. In de vroegere mijnstreek komt de groep Parkstad samen, in het noorden de groep Pactief. In de groepen Dweil en Pip ontmoeten pastoraalwerkenden elkaar. De uitgave van het blad EN TOCH wordt mee verzorgd door mensen van de VPW. In het kader van het project Geestelijk Leiderschap zijn er twee intervisiegroepen. Er zijn een aantal Emeritigroepen, waarin naast VPW leden ook andere emeriti elkaar ontmoeten. Ook al had men soms een wat sombere kijk op de toekomst (trekken aan een dood paard), toch was het overwegende

gevoel, dat het moet doorgaan en dat, zoals in het gesprek met Erik Borgman uitgesproken werd, wij het zelf zullen moeten doen. Contacten ook buiten je eigen werkveld en van zuid tot noord zijn van belang. Dat werkt bemoedigend en verfrissend. Wij zullen een vorm moeten vinden, waarop bij voorbeeld Algemene Ledenvergaderingen met een goede spreker georganiseerd kunnen worden. Bij het bekijken van de ledenlijst van de VPW afdeling Limburg tellen we op dit moment 91 leden. We schreven een steunend lid bij. Een tiental leden overleed afgelopen jaar en enkele leden bedankten vanwege leeftijd of andere werkkring. Het ledenbestand bestaat uit 45 pastoraal werk(st)er en 46 priester. Van de 46 priesters zijn er 2 jonger dan 65; van de emeriti is ruim de helft meer of minder actief. Van de pastoraalwerkenden is een klein deel werkzaam in de basispastoraal, een deel in categoriale zielzorg en een deel bij instellingen. Het behartigen van de belangen blijft in deze tijd juist belangrijk. Het aantal emeriti neemt toe. Sommigen zijn nog vitaal en

kunnen deelnemen aan activiteiten en van tijd tot tijd functioneren in de zielzorg. Maar er zijn ook collega’s, die je nauwelijks ziet en van wie je je kunt afvragen wat emeritaat en verminderde mobiliteit voor hen betekent. Mij dunkt, dat hier ook een taak voor de VPW op het niveau van het bisdom ligt.

(Toon van Dijk)

■ VPW Utrecht

Op één van de zonnigste dagen van maart hielden we in Apeldoorn de jaarvergadering van de VPW Utrecht. We namen in die vergadering afscheid van ons bestuurslid Annemarieke Hollanders. Ze heeft een baan bij Cordaid aangenomen. Inmiddels hebben we met Auke Poppen een aspirant opvolger voor haar gevonden. Jos Oostrik hield op de vergadering, waar 23 leden aanwezig waren, een inleiding over Geestelijk leiderschap. Toon van Buuren en Hans Boerkamp presenteerde hun net uitgekomen boeken. Deze zijn met steun van ons boekenfonds uitgegeven. Toon van Buuren schreef *Brief aan Marcel*, ‘Over de werkelijkheid van de geest’. Marcel

was in de zestiger jaren een studiegenoot van Toon. In de brief van 239 kantjes legt Toon een link tussen het christelijk geloof waarin hij is opgevoed en zich heeft ontwikkeld, zijn pastorale praktijk in een psychiatrische setting, zijn eerbied voor de levensbeschouwing van een Kongolese stam waar hij mocht verblijven en zijn vele jaren beoefening van de zen-meditatie in contact met een leermeester. Het is een fascinerend en boeiend boek geworden, dat vragen stelt bij sommige vanzelfsprekendheden in onze westerse wereld. (Verkrijgbaar via www.lulu.com) Hans Boerkamp schreef *Dit moet je meemaken!*, ‘Drie generaties vertellen over spiritualiteit’. In dit boek demonstreert Hans hoe je verhalen kunt inzetten om mensen van verschillende leeftijden ertoe te brengen met elkaar te spreken over spiritualiteit. Je kunt er zo mee aan de slag. Daarmee heeft Hans weer een prachtige bijdrage geleverd aan ons pastorale werkveld. (Verkrijgbaar via: h.j.boerkamp@xmsnet.nl)

(Wies Sarot)

■ **VPW Haarlem-
Amsterdam**

Op 6 mei jl. hielden we onze Algemene Ledenvergadering, geanimeerd en goed bezocht met 26 leden. Een belangrijk punt was de aanvulling van het bestuur, nu Jan Verbruggen (secretaris) en José van Santen na deze dag geen deel meer uitmaken van het bestuur. Daarmee naderen we de ondergrens van tenminste drie bestuursleden om een diocesane VPW te kunnen zijn. Allen vonden de diocesane setting van belang en uiteindelijk bleken er twee nieuwe mensen bereid om zitting te nemen in het bestuur. Marion Bleeker-

Bleeker blijft bestuurslid en Leo Mesman en Jan van Diepen, secretaris, komen er bij. Tot goed begrip: dit is een andere Jan van Diepen dan degene die tot een paar jaar geleden bestuurslid was. Op basis van deskundigheid en betrokkenheid zullen voortaan een paar niet-bestuursleden deelnemen aan het protocollair gesprek, zeker ook om de taak van het bestuur te verlichten. De vergadering stond ook even stil bij de nieuwe Liturgische Handreiking voor de Viering van de Goede Week. Die ziet er niet goed uit: er wordt onrecht gedaan aan het gemeenschaps-karak-

ter van deze vieringen en aan de liturgie in het algemeen. Twee van onze leden zullen vanuit hun deskundigheid hierover een nota schrijven. Er was kritiek op de uitspraak van VPW Nederland in Trouw naar aanleiding van de pastoraal werker die met Allerzielen een evangelie had voorgelezen en gepreekt had. (Redactie: voorzitter heeft zelf in het algemeen bestuur aangegeven dat hij correct geciteerd is maar dat de context van het hele gesprek weggevallen was in het artikel). Er werden maatregelen tegen hem genomen en die werden later weer ingetrokken. Na de pauze hield Drs. Ko

Schuurmans een voordracht. Ko gaat met pensioen op 8 juni aanstaande en in zijn toespraak zag hij terug op motivatie en bron van 27,5 jaar werken bij het Bisdom Haarlem in de Pastorale en vooral Liturgische Dienstverlening. Hij gaat deze toespraak publiceren. We komen er op terug. Ko Schuurmans? Misschien gaat er een belletje rinkelen bij sommige oudere leden: was hij niet ook ooit coördinator van het Landelijk Beraad VPW? Klopt. Tenslotte een woord van dank aan Jan Verbruggen die deze stukjes voor ons schreef en nu met VPW pensioen gaat.

(Jan van Diepen)

Pastor en internet

Op zoek naar inspiratiebronnen op het wereldwijde web

door Matthé Bruijns

Misbruik...

Als jongetjes op de lagere school liepen we langs de etalage van de bioscoop om de foto's te bekijken. De meest spectaculaire of ontroerende momenten werden daar verstild getoond in de hoop dat je kwam kijken naar de bewegende beelden. Eind jaren '60 kreeg je de zogenaamde Tiroler films. Daar hoorden ook foto's bij, maar die hingen aan de zijkant van de hal, zodat je met je hand tegen het glas naar de plaatjes van blote borsten keek. Dat was enerverend. De laatste keer dat we een borst hadden gezien was immers toen we nog zuigeling waren en daar hadden we geen levendige herinnering meer aan. Maar het was best wel spannend, want misschien zagen bekenden van onze ouders ons wel en we voelden ons toch ook wel wat beschaamd. Inmiddels is het vinden van een bloot plaatje niet meer zo moeilijk. De laatste score op het zoekwoord 'sex' levert 3,14 miljard hits op. De gemiddelde dosis reclame in een week die over ons heen komt levert meer erotisch getinte beelden op dan een 'Tiroler'.

Met datzelfde vriendje was ik ook misdienaar en met de kapelaan gingen we zomers naar het strand om te zwemmen en grote vuren te maken, met zijn oude Kever naar de autosloop om onderdelen te halen en in de winter een dagje naar Amsterdam. We gingen uit eten in Hotel

Polen in de Kalverstraat: "Dag heren", zei de ober, "zijn jullie met jullie vader een dagje uit?" Maar op het einde van de Nieuwendijk begon toen al de verloederings van de winkelstand met winkels met strookjes papier over al te intieme delen. Wij vonden dat wel interessant. "Zeg jongens, zullen we daar maar niet naar kijken", zei onze nieuwe vader. Toen hij overgeplaatst was gingen we logeren en hadden een geweldige tijd. In alle vertrouwen lieten onze ouders ons meegaan en wij hadden geen idee wat andere kinderen moesten meemaken. Wat kan het leven toch door geluk of ongeluk bepaald worden.

Onlangs moest ik aan een nieuwe telefoon, de batterij was aan het einde van de levensduur en tegenwoordig is een nieuwe batterij drie maal zo duur als een heel nieuw toestel. Dat zijn van die postmoderne 'wonder verhalen' waar niemand zich meer over verbaast, maar ik vind het bizarder dan 'lopen over water'. Vervolgens krijg je een keur aan apparaten met touchscreens en apps voor honderden euro's. Ik wist dat ze ook een toestelletje hadden voor 15 euro en daarnaar informerend verdween de verkoper in het magazijn, bleef een eindeloze tijd weg alsof hij in het archief terugmoest tot de 19e eeuw, en kwam met het gevraagde toestel terug inclusief 15 euro beltegoed.

Tevreden verliet ik het pand ook omdat ik een voorbehoedsmiddel had gebruikt. Deze ontboezeming zal mij niet mijn bischoppelijke zending kosten. Maar ik wil mij zelf behoeden om een mens te worden die de gehele dag door piepjes, trillinkjes, buzzertjes opgeroepen wordt om berichten van medemensen te ontvangen. Ik erger mij in toenemende mate dat mensen in gezelschap constant met anderen in communicatie zijn dan de verzamelde kring. Het is ronduit onbeschoft om regelmatig in je broekzak te loeren, of nog erger tussen je benen, om de een of andere nietszeggende tweet en sms te ontvangen. Onlangs vertelde iemand dat hij bedreigd werd en liet de dreigbrieven zien met allerlei persoonlijke informatie verzameld van internet. Hij vond dat misbruik van zijn persoonlijke levenssfeer. Ik deed de proef op de som, en zag op twitter dat deze persoon zelf 1045 mensen volgde en door 1280 mensen gevolgd werd. Toen begreep ik ook waarom de agenda en het verslag nooit op tijd waren en die telefoon steeds zoemde. Oh ja, pastor én internet. www.meldpuntmisbruikrkk.nl, <http://www.onderzoekrkk.nl/>, www.vpsg.nl/, www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/ onder Nieuws Dossier Misbruik.

Studiedag: Pastoraal werk(st)er en de CODEX

Wanneer Vrijdag 5 oktober
Tijd 10.30 -16.00 uur
Adres Utrecht
Aanmelden per email naar info@vpwinfo.nl of telefonisch op 06 48 15 12 89. Liefst zo spoedig mogelijk want: vol is vol!

Organisatie VPW Nederland in samenwerking met universitair hoofddocent canoniek recht Dr. Ton Meijers.
Kosten VPW-leden gratis, niet-leden €25,-, voor beiden is dit inclusief een lunch.

Het programma van deze studiedag is als volgt opgebouwd:
1 De kerkelijke positie van de pastoraal werk(st)er
• Het kerkelijk ambt (codex. 228*2)
• "Meewerken in het pastoraat"
• Rechtspositiereglement Pastoraal Werk(st)ers

2 Liturgische bevoegdheden van pastoraal werk(st)ers
We nemen door: doopsel, eucharistische preekbevoegdheid, woord- en communievieringen, ziekenzalving, huwelijks-assistentie, uitvaart en gebedsvieringen.

3 Perspectief van pastoraal werk(st)ers
• Geloofsgetuigenis
• Catechese en missionering
• Concurrerend/samenwerkend
• Suppletoir/complementair
• Pastoraal ondernemerschap

Op verzoek van een aantal leden wordt deze studiedag georganiseerd. Doel is de kennis op het terrein van de codex te verbeteren, in een tijd waarin het gebruik van juridisch taalgebruik weer toeneemt. Er zullen concrete casussen behandeld worden.

Er opent zich een ruimte

Wanneer ga je naar binnen? Alleen als het leven je moeilijk valt, je ergens blijft haken en de zelftwijfel toeslaat? Of lukt het je om vaker en regelmatig het eigen innerlijk landschap te betreden? In 9 kringen proberen 65 pastorale beroepskrachten naar binnen te gaan, verbinding te maken met de eigen ziel. Er opent zich een ruimte, zo blijkt.

Door Nico Bulter

Je verlangen en liefde

Als ik als dirigent voor het popkoor sta ben ik onmiddellijk verkocht. Dan ben ik bezig met wat ik heel graag doe, wat mijn liefde heeft. Dan opent zich een liefde die altijd in mij aanwezig is en schuilt. Als we gaan zingen, komt die liefde bloot te liggen, en de koorleden zien en voelen dat, en dan gaan de dingen vanzelf. Zij delen in mijn liefde, en dan groeien we samen toe naar een liefde die van ons allen is, vanuit een overvloedige bron, waar we allemaal van drinken en plezier van hebben. Kenmerken: het gaat vanzelf, liefde wordt gedeeld, en vermeerderd. Het begint met je liefde, je verlangen. Er ligt een bron achter de woorden en in de muzikale lijnen, een geheim achter alle emoties die in liederen schuilt, en dan kom je bij levensverlangen, oerverlangen, levensvreugde, het geheim verbond van kwetsbaarheid en kracht, iets onverwoestbaars, hoop. “Something inside so strong”. En daar wil ieder graag zijn, heel graag. Er heeft zich een ruimte geopend, en een glimlach verschijnt op de gezichten. Na afloop breken we onze tenten op en gaan anders naar huis.

Je verlangen delen

Het begin bij jezelf. De eigen ziel, de eigen bezieling, het eigen verlangen. Dat is een dragend en ordenend beginsel. Je kunt je leven en werken ordenen rond dit verlangen. Namelijk, doen wat je liefde heeft, het verlangen leidend laten zijn in de veelheid van dingen en taken. Eenvoudig? Nee, zeker niet in de doekerk waar wij in verkeren. Als pastor heb je contact met veel mensen. Maar heb je contact? Deel je wat je ten diepste verlangt? Kom je bij wat de ander bezielt? Zeker, in liturgische vieringen kom je bij uitstrek bij een gezamenlijk verlangen naar het Rijk Gods, naar een samenleving gevuld door de krachtige en liefdevolle aanwezigheid van onze God. Of ieder dat zo ervaart en beleeft, is een vraag. Maar lukt het om je verlangen te delen in een werkgroep, een bestuursvergadering, een koor?

Over of met

Van belang is dan wel hoe wij met elkaar praten. De deelnemers in de kringen hebben zich eraan gewaagd het innerlijk landschap te betreden, in elkaars bijzijn.

Dat is niet gemakkelijk. Immers, hoe praten wij als pastores met elkaar? Vaak is de agenda van taken en organisatie leidend voor bijeenkomsten van pastores, zeker in het eigen team. Het blijkt dan weldadig te zijn om met collega’s buiten je team in een kring te gaan zitten, bij wijze van intervisie. En dan elkaar te scholen in bezielde communicatie. Niet praten over God, maar met God erbij, die immers ook aan tafel zit, op de lege stoel. Met een

Dritter im Bunde erbij, zoals een begeleider zei. En wat blijkt? Met name om die wijze van spreken en bidden tegelijk voldoen de kringen aan een behoefte. Er heeft zich een ruimte geopend, een beetje onwennig, en er zijn woorden voor gekomen. De inrichting van het overleg speelt daarbij een rol: er is gesprek, er wordt een kaars aangestoken, een gebed uitgesproken, een Bijbelverhaal gelezen, tien minuten in stilte geschreven.

Eenmaal in het innerlijk landschap aangekomen, zijn er lastige stukken en vreugdegevend oogenblikken. Er is het

verlies aan beelden, beelden die niet meer werken, en plaats moeten maken voor andere, als dat al lukt. Er is de leegte van het niets. Vaak blijkt er onder het lastige stuk en het angstaanjagende niets een nieuwe laag aangeboord te worden, een onverwachte nieuwe bodem. Woorden ervoor vinden, ja, dat is moeilijk. Woorden die betekenis hebben en werken. Teksten van Johannes van het Kruis en Theresia van Avila blijken woorden aan te kunnen reiken.

Een open zenuw is en blijft het werken in de kerk zelf. Werk maken van je roeping, in de kerk die je verhoudt van de ambo en je identiteit als geestelijk leider aantast. Dat laatste blijkt niet alleen lastig voor pastoraal werk(st)ers maar evenzo voor priesters en diakens. Hoe ben ik daarin geestelijk leider in overeenstemming met mijn verlangen? Dat vraagt om onderzoek en uitzuivering in het innerlijk landschap, zodat het verlangen zuiver blijft en niet verzuurt en uitmondt in bitter verwijt. Conclusie van de kringbijeenkomsten tot nu toe: gaan staan in een proces waarbij de bijeenkomsten zich aaneen weven en verdiepen, en bronnen toegankelijk worden, kan leiden tot een fundament, tot grond onder de eigen voeten, kan stevigheid bieden in wat er zich ook aan je voltrekt. Er opent zich een ruimte en die blijkt weldadig.

Gevraagd

Nieuwe voorzitter VPW Nederland

Vanwege het vertrek van Niels Morpey als voorzitter van VPW Nederland per 1 januari 2013 zijn we op zoek naar een nieuwe voorzitter. We komen graag in contact met mogelijke kandidaten. Hieronder staat de profielschets.

Profielschets voorzitter VPW Nederland

De voorzitter geeft leiding aan een DB van 4 personen, waarin een penningmeester, algemeen secretaris en vice-voorzitter, zitten. Het DB heeft 6 keer per jaar vergaderingen, de meesten in Utrecht en 2 keer per jaar telefonisch.

Taken

- Geeft leiding aan VPW Nederland en de VPW-en die daar rechtstreeks onderhangen.
- Geeft leiding aan de vergaderingen van DB (6 keer per jaar), AB (4 keer per jaar) en de ALV 1 keer per jaar en aan het proces van beleidsvorming en -uitvoering.
- Geeft leiding aan en houdt 1 keer per jaar functioneringsgesprek met de beleidsmedewerker en 1 keer per 2 maanden een werkoverleg.
- Vertegenwoordigt de vereniging in rechte naar buiten d.w.z. ondertekent samenwerkingsovereenkomsten met derden
- Is verantwoordelijk voor de externe communicatie en vertegenwoordigt de vereniging in de pers en bij samenwerkende organisaties

Vaardigheden die van belang zijn voor de functie

- Communicatief vaardig
- Strategisch inzicht
- Bij voorkeur ruime ervaring in het parochiepastoraat en minstens affiniteit daarmee
- Ervaring in leidinggeven aan vergaderingen en democratische besluitvormingsprocessen
- Iemand die bindt, die bruggen slaat en oplossings- en resultaatgericht is
- Onderschrijft missie en lange termijnvisie VPW
- Heeft 4 uur per week beschikbaar voor het werk van de VPW (exclusief bezoeken aan VPW-en in het land en reizen naar buitenlandse contacten)

Kandidaten kunnen rechtstreeks contact opnemen met de leden van het Dagelijks Bestuur dan wel via de beleidsmedewerker Jan Franken (030 - 293 33 15) of per email aan janfranken@vpwinfo.nl.

Santo subito

In het prille voorjaar sloegen verschillende kerken de handen ineen voor de actie 'sluitpost'. Zo namen de gemeenteleden van de Lutherse Andreaskerk iedere zondag appels mee. De bezoekers van de Hervormde Laurenskerk zorgden voor de aardappelen. Wij katholieken waren van de peen en de ui! Met elkaar vulden we voor 199 wijkbewoners de schrale pakketten van de voedselbank! En toen was daar ineens: Rinus.

Bouwen aan de stad

Rob Lijesen

Rinus!

Sinds jaar en dag, in weer en wind, in voor en tegenspoed staat hij daar in zijn kraam. Hij is er altijd, omringd door de vruchten van de aarde met aardappelen, met groenten en fruit en met peen en ui!

Naar hem was ik op zoek: naar Rinus! Ik wilde hem bedanken omdat hij groente en fruit levert aan onze voedselbank zonder er ook maar één eurocent aan te verdienen. En af en toe doet hij er ook nog een doos appels bij. Ik wilde die man ontmoeten, op zoek gaan naar... de ziel van zijn bestaan?

Ik raakte met hem aan de praat en hij vertelt over zijn leven. Geboren en getogen

in Rotterdam, vader, moeder en twaalf kinderen. Soms hadden ze niets, helemaal niets. "Kijk" zegt hij, en hij opent de la van zijn kassa. Routineus haalt hij er een stapeltje briefjes uit. Op ieder briefje staat een naam, een datum en een bedrag. "Ken je dit?" vroeg hij. En in één klap ben ik terug in mijn eigen jeugd. Het kopen op de pof. "Mijn moeder vraagt of u het op kan schrijven." Op laten schrijven.... bij de bakker, de drogist, de kruidenier, waar niet? "De volgende keer komt ze zelf betalen...." De volgende keer, de volgende maand, eindjes aan elkaar knopen, het weer niet red- den. Ik ken de briefjes. Wie van ons niet?

En Rinus gaat verder met zijn verhaal. Dat de klanten van de voedselbank mis-

schien vroeger wel zijn klanten waren. Dat hij niets met God heeft, maar dan ook helemaal niets. Hij doet gewoon wat iedereen zou moeten doen. Hij vertelt over de twee kinderen die onlangs in de vuilnisbak op zoek waren naar eten, dat hij ze bij zich riep en wat te eten gaf.

Hoe meer hij vertelt, hoe stiller ik word, een alledaagse heilige in een alledaagse groentekraam in het oude Noorden van Rotterdam. Voordat ik over de stoep wegfiets, bedankt hij de kerk voor onze inzet voor de voedselbank. "Jullie doen het toch maar!" Voorzichtig schud ik mijn hoofd: "Nee, ik bedank jou" en ik ben stil, heel stil.

Santo subito, zou het kunnen?

